DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

16. juli 2009 *

I sag C-168/08,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 68 EF og 234 EF, indgivet af cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 16. april 2008, indgået til Domstolen den 21. april 2008, i sagen:

Laszlo Hadadi (Hadady)

mod

Csilla Marta Mesko, gift Hadadi (Hadady),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne A. Ó Caoimh (refererende dommer), J. Klučka, P. Lindh og A. Arabadjiev,

* Processprog: fransk.

generaladvokat: Juliane Kokott
justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. februar 2009,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Laszlo Hadadi (Hadady) ved avocate C. Rouvière

— Csilla Marta Mesko ved avocat A. Lyon-Caen

— den franske regering ved G. de Bergues, A.-L. During og B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtigede

— den tjekkiske regering ved M. Smolek, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved J. Möller, som befuldmægtiget

— den ungarske regering ved K. Szíjjártó og M. Kurucz, som befuldmægtigede

— den polske regering ved M. Dowgielewicz, som befuldmægtiget

— den slovakiske regering ved J. Čorba, som befuldmægtiget

— den finske regering ved A. Guimaraes-Purokoski, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved V. Joris og S. Saastamoinen, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 12. marts 2009,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag mellem hr. Laszlo Hadadi (Hadady) og fru Marta Mesko om de franske domstoles anerkendelse af en afgørelse truffet af retten i Pest (Ungarn), hvorefter ægteskabet mellem de nævnte parter opløses ved skilsmisse.

Retsforskrifter

Fællesskabsbestemmelser

Forordning nr. 1347/2000

3 Fjerde og tolvte betragtning til Rådets forordning nr. 1347/2000 af 29. maj 2000 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt i sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn (EFT L 160, s. 19) har følgende ordlyd:

»(4) Forskellene mellem visse nationale regler vedrørende kompetence og fuldbyrdelse vanskeliggør den frie bevægelighed for personer og det indre markeds funktion. Det er derfor hensigtsmæssigt at fastsætte bestemmelser, der samordner reglerne vedrørende kompetencekonflikter i ægteskabssager og sager om forældremyndighed, for derved at forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og automatisk anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

[…]

(12) De kompetencekriterier, der anerkendes i denne forordning, er baseret på princippet om, at der skal være en reel tilknytning mellem den berørte part og den medlemsstat, der har kompetence. […]«

4 Artikel 2 i forordning nr. 1347/2000, der fastsætter almindelige bestemmelser vedrørende retternes kompetence i sager om skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab, er erstattet af artikel 3 i forordning nr. 2201/2003, idet bemærkes, at de to artikler er enslydende affattet.

Forordning nr. 2201/2003

5 Første og ottende betragtning til Rådets forordning nr. 2201/2003 har følgende ordlyd:

»(1) Det Europæiske Fællesskab har sat sig som mål at skabe et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer. Med henblik herpå skal Fællesskabet bl.a. vedtage de foranstaltninger vedrørende samarbejde om civilretlige spørgsmål, der er nødvendige for det indre markeds funktion.

[…]

(8) For så vidt angår retsafgørelser vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab bør denne forordning kun vedrøre opløsningen af ægteskabelige

forbindelser og følgelig ikke vedrøre spørgsmål såsom skilsmissegrunde og ægteskabets formueretlige virkninger eller andre accessoriske spørgsmål.«

6 I henhold til forordningens artikel 1, stk. 1, litra a), finder forordning (EF) nr. 2201/2003 uanset domsmyndighedens art anvendelse på det civilretlige område vedrørende spørgsmål om skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab.

7 Artikel 3, stk. 1, i nævnte forordning, med overskriften »Generel kompetence« bestemmer:

»Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab ligger hos retterne i den medlemsstat:

a) på hvis område

— ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted, eller

— ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, for så vidt en af dem stadig opholder sig dér, eller

— sagsøgte har sit sædvanlige opholdssted, eller

— en af ægtefællerne, i tilfælde af fælles begæring, har sit sædvanlige opholdssted, eller

— sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, eller

— sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er statsborger i den pågældende medlemsstat eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, har »domicil« dér.

b) hvis nationalitet begge ægtefæller har, eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, hvor begge ægtefæller har »domicil««.

8 Artikel 6 i samme forordning med overskriften »De i artikel 3-5 indeholdte kompetencereglers eksklusive karakter« bestemmer:

»En ægtefælle

a) som har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område, eller

b) som er statsborger i en medlemsstat eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, har »domicil« på en af disse medlemsstaters område,

kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af artikel 3-5.«

9 Artikel 16 i forordning nr. 2201/2993 med overskriften »En sags anlæggelse ved retten« foreskriver:

»1. En sag anses for anlagt ved en ret:

a) på det tidspunkt, hvor det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument indleveres til retten, forudsat at sagsøger ikke efterfølgende har undladt at træffe de foranstaltninger, der krævedes af vedkommende, for at få dokumentet forkyndt for sagsøgte,

eller

b) hvis det pågældende dokument skal forkyndes, før det indleveres til retten, på det tidspunkt, hvor det modtages af den myndighed, der er ansvarlig for forkyndelsen, forudsat at sagsøger ikke efterfølgende har undladt at træffe de foranstaltninger, der krævedes af vedkommende, for at få dokumentet indleveret til retten.«

10 Artikel 19 i nævnte forordning er affattet således:

»1. Såfremt der anlægges sag vedrørende skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab mellem de samme parter ved retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken der først er anlagt sag, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.

[…]

3. Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken der først er anlagt sag, er kompetent, erklærer enhver anden ret sig inkompetent til fordel for den første.

Den part, der anlagde sag ved en anden ret, kan i så fald fremsætte sit krav for den ret, ved hvilken der først blev anlagt sag.«

11 Artikel 21, stk. 1 og 4, i samme forordning med overskriften »Anerkendelse af retsafgørelser« har følgende ordlyd:

»1. Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig procedure.

[…]

4. Gøres anerkendelsen af en retsafgørelse gældende under en verserende sag ved en ret i en medlemsstat, kan denne ret træffe afgørelse i spørgsmålet.«

12 Artikel 24 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Forbud mod prøvelse af kompetencen for retten i domsstaten« bestemmer:

»Kompetencen for retten i domsstaten kan ikke efterprøves. Den i artikel 22, litra a), og artikel 23, litra a), omhandlede efterprøvelse vedrørende grundlæggende retsprincipper kan ikke foretages i forhold til kompetencereglerne i artikel 3-14.«

13 I kapitel VI i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Overgangsbestemmelser« er artikel 64, stk. 1 og 4, affattet som følger:

»1. Denne forordning finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, samt på aftaler mellem parterne, der er indgået, efter den dato, hvor forordningen finder anvendelse som fastsat i artikel 72.

[…]

4. Retsafgørelser, som er truffet inden datoen for denne forordnings anvendelse, men efter ikrafttrædelsesdatoen for forordning (EF) nr. 1347/2000 i sager, der er anlagt inden ikrafttrædelsesdatoen for forordning (EF) nr. 1347/2000, anerkendes og fuldbyrdes efter kapitel III i denne forordning, for så vidt de vedrører henholdsvis skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab eller forældreansvar over for børn af begge ægtefæller i forbindelse med sådanne ægteskabssager, og forudsat at kompetencereg-

lerne er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i kapitel II i denne forordning eller i forordning (EF) nr. 1347/2000 eller i en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den medlemsstat, som anmodningen rettes til.«

14 I henhold til artikel 72 i forordning nr. 2201/2003 er denne trådt i kraft den 1. august 2004 og anvendes fra den 1. marts 2005 med undtagelse af artikel 67-70, der er uden betydning for hovedsagen.

De franske bestemmelser

15 Artikel 1070, stk. 4, i lov om retsplejen i borgerlige sager bestemmer:

»Den stedlige kompetence afgøres på grundlag af det sædvanlige opholdssted på dagen for anmodningen eller i tilfælde af skilsmisse den dag, hvor den indledende begæring indgives.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 I 1979 indgik Hadidi og Mesko, der begge er ungarske statsborgere, ægteskab i Ungarn. De emigrerede til Frankrig i 1980, hvor de ifølge forelæggelseskendelsen stadig bor. I 1985 fik de fransk statsborgerskab, således at de begge har både ungarsk og fransk statsborgerskab.

17 Den 23. februar 2002 indgav Hadidi en anmodning om skilsmisse ved retten i Pest (Ungarn).

18 Den 19. februar 2003 anlagde Mesko sag ved tribunal de grande instance i Meaux (Frankrig) med påstand om skilsmisse på grund af den anden parts misligholdelse af ægteskabet.

19 Den 4. maj 2004, dvs. efter Ungarns tiltrædelse af Den Europæiske Union den 1. i samme måned, blev ægteskabet mellem Hadidi og Mesko ophævet ved en skilsmissedom afsagt af retten i Pest. Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at denne dom er endelig.

20 Ved kendelse af 8. november 2005 afviste afdelingen for familieret ved tribunal de grande instance i Meaux skilsmissesagen anlagt af Mesko ved denne ret.

21 På grundlag af Meskos appel af denne kendelse bestemte cour d'appel de Paris den 12. oktober 2006, at skilsmissedommen afsagt af retten i Pest ikke kunne anerkendes i Frankrig. Herefter bestemte cour d'appel de Paris, at Meskos sagsanlæg med påstand om skilsmisse kunne tages under påkendelse.

22 Hadadi indbragte dommen afsagt af cour d'appel de Paris for cour de cassation, idet han gjorde gældende, at førstnævnte havde afvist den ungarske rets kompetence alene under henvisning til artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 2201/2003 angående ægtefællernes sædvanlige opholdssted uden at have undersøgt, om der kunne være kompetence som følge af begge ægtefællers ungarske statsborgerskab, som fastsat i artikel 3, stk. 1, litra b).

23 På dette grundlag besluttede cour de cassation at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning (EF) nr. 2201/2003 fortolkes således, at statsborgerskab i den medlemsstat, hvori den ret, hvor sagen er anlagt, er beliggende, skal have forrang i situationer, hvor begge ægtefæller har statsborgerskab både i den stat, hvor retten er beliggende, og i en anden medlemsstat i Den Europæiske Union?

2) Såfremt det forudgående spørgsmål besvares benægtende, skal bestemmelsen da fortolkes således, at statsborgerskabet i den medlemsstat, hvortil tilknytningen er stærkest, skal have forrang i situationer, hvor begge ægtefæller er statsborgere i de samme to medlemsstater?«

3) Såfremt det forudgående spørgsmål besvares benægtende, skal bestemmelsen da forstås således, at den giver ægtefællerne en valgmulighed, således at de efter eget valg frit kan anlægge sag ved retterne i den ene eller den anden af to medlemsstater, hvor de begge har statsborgerskab?

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

24 Hovedsagen udspringer af en begæring om skilsmisse indgivet af Mesko i Frankrig den 19. februar 2003. Det fremgår af sagen, at spørgsmålet om anerkendelse af skilsmissedommen afsagt af retten i Pest den 4. maj 2004 foreligger til pådømmelse i forbindelse med vurderingen af, om skilsmissebegæringen kan antages til realitetsbehandling. I medfør af artikel 21, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003 er de franske

domstole kompetente til at træffe afgørelse herom. I denne forbindelse har cour de cassation stillet nogle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 3, stk. 1, i den nævnte forordning.

25 Det bemærkes, at forordningen i henhold til dennes artikel 72 trådte i kraft den 1. august 2004 og har fundet anvendelse siden den 1. marts 2005.

26 I øvrigt fandt forordning nr. 1347/2000 først anvendelse i Ungarn med virkning fra den 1. maj 2004 i overensstemmelse med artikel 2 i akten vedrørende vilkårene for Den Tjekkiske Republiks, Republikken Estlands, Republikken Cyperns, Republikken Letlands, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Sloveniens og Den Slovakiske Republiks tiltrædelse af Den Europæiske Union og tilpasningerne af de traktater, der danner grundlag for Den Europæiske Union (EUT 2003 L 236, s. 33).

27 Heraf følger, at skilsmissedommen af 4. maj 2004 er afsagt af retten i Pest efter datoen for ikrafttrædelsen af forordning nr. 1347/2000 i Ungarn, på grundlag af en begæring herom indgivet før denne dato. Det bemærkes i øvrigt, at dommen er afsagt før den 1. marts 2005, fra hvilken dato forordning nr. 2201/2003 finder anvendelse.

28 Under disse omstændigheder skal, som det også er gjort gældende af den franske, den tyske, den polske og den slovakiske regering — afgørelsen af spørgsmålet om anerkendelse af den nævnte dom træffes i henhold til artikel 64, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003, idet sagsanlægget og domsafsigelsen har fundet sted inden for de i denne bestemmelse angivne tidsrammer.

29 I overensstemmelse hermed skal ovennævnte skilsmissedom anerkendes i medfør af forordning nr. 2201/2003, hvis de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse enten med reglerne i kapitel II i denne forordning eller i forordning nr. 1347/2000 eller

med reglerne i en konvention, der var gældende i forholdet mellem domsmedlemsstaten, i dette tilfælde Republikken Ungarn, og den stat, hvor sagen blev anlagt, i dette tilfælde Den Franske Republik, på tidspunktet for stævningens indgivelse.

30 De bestemmelser, som retten i Pest har baseret sin kompetence på, og deres ordlyd fremgår ikke af sagen. Dette forhold bør imidlertid ikke være afgørende i hovedsagen, hvis der i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 er kompetence for de ungarske retter, uanset hvilke kompetenceregler der konkret måtte være anvendt af disse. Den præjudicielle forelæggelse har således i det væsentlige til formål at afgøre, om de ungarske retter under omstændigheder som de, der foreligger i hovedsagen, i medfør af den nævnte bestemmelse kunne have haft kompetence til at dømme i skilsmissesagen mellem Hadidi og Mesko.

31 Endelig bemærkes, at det er rigtigt, som anført af sidstnævnte i hendes skriftlige indlæg for retten, at hun først fik kendskab til skilsmissesagen ved retten i Pest seks måneder efter, at Hadidi anlagde sagen. Hun gør dog hverken gældende, at han undlod at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at stævningen kunne blive forkyndt, eller at sagen under henvisning til artikel 16 i forordning nr. 2201/2003 som følge heraf ikke kan anses for at være indbragt for den ungarske ret denne dag. Det fremgår i øvrigt af sagen, at Mesko gav møde under sagen ved den nævnte retsinstans. Hertil kommer, at den ungarske regering som svar på et spørgsmål stillet af Domstolen under den mundtlige forhandling oplyste, at retten, når der er indgivet en stævning, i henhold til national ret skal sørge for forkyndelse for sagsøgte. Under disse omstændigheder må det lægges til grund, at sagen er indbragt forskriftsmæssigt for retten i Pest i overensstemmelse med ovennævnte artikel 16.

Det første spørgsmål

32 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, litra b), skal fortolkes således, at den ret, hvor sagen er anlagt, i tilfælde, hvor ægtefæller både har statsborgerskab i den medlemsstat, hvor sagen er anlagt, og i en anden medlemsstat, bør give forrang til statsborgerskabet i den medlemsstat, hvorunder retten hører.

33 Indledningsvis må det erindres, at retterne i sager som den i hovedsagen omhandlede, der er reguleret af overgangsbestemmelserne om anerkendelse i artikel 64, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003, skal tage stilling til kompetencen for retterne i en anden medlemsstat. Disse situationer adskiller sig fra de situationer, der reguleres mere direkte af bestemmelserne i denne forordnings kapitel III vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, og i hvilke situationer forordningens artikel 24 forbyder prøvelse af kompetencen for retten i domsstaten.

34 Det fremgår af sagen, at cour d'appel de Paris i den indankede dom i hovedsagen har været af den opfattelse, at kompetencen for retten i Pest, for så vidt som den var baseret på Hadidis ungarske statsborgerskab, hvilket ikke er et anerkendt grundlag for værneting efter de franske regler om international kompetence, »i realiteten var meget svag«, mens kompetencen for retten ved ægtefællernes fælles bopæl, i Frankrig, i sammenligning hermed var »særdeles stærk«.

35 Ifølge Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber er det første præjudicielle spørgsmål stillet, fordi en fransk ret i tilfælde af konflikt mellem fransk statsborgerskab og statsborgerskab i et andet land »som oftest vil tillægge statsborgerskabet i Frankrig forrang«.

36 Denne opfattelse bestyrkes af de anbringender, som sagsøgte i hovedsagen har fremført for Domstolen, hvorefter artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 ikke indeholder særlige regler om dobbelt statsborgerskab, således at hver medlemsstat i denne type sager skal anvende egne retsregler vedrørende statsborgerskab. Det følger af fransk juridisk litteratur og retspraksis, at fransk statsborgerskab vil blive tillagt forrang af en fransk ret i tilfælde af konflikt mellem flere statsborgerskaber.

37 Under disse omstændigheder opstår spørgsmålet, om artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003, hvilken forordning som anført af Mesko ikke udtrykkeligt omhandler tilfælde af fælles dobbelt statsborgerskab, bør fortolkes forskelligt i tilfælde, hvor de to ægtefæller begge har statsborgerskab i de samme to lande, og i tilfælde, hvor de hver især alene har ét statsborgerskab i samme land.

38 Efter fast retspraksis følger det såvel af kravene om en ensartet anvendelse af fællesskabsretten som af lighedsprincippet, at en bestemmelse i fællesskabsretten, som ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge dens betydning og rækkevidde, normalt skal undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele Fællesskabet, som skal søges under hensyntagen til bestemmelsens kontekst og formålet med den pågældende ordning (jf. vedrørende forordning nr. 2201/2003, dom af 2.4.2009, sag C-523/07, A., Sml. I, s. 2805, præmis 34).

39 I den henseende bør det bemærkes, at artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 ikke indeholder nogen udtrykkelig henvisning til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge den præcise rækkevidde af kriteriet vedrørende »statsborgerskab«.

40 I øvrigt synes forordning nr. 2201/2003, i hvert fald i princippet, ikke at operere med en sondring afhængig af, om en person har statsborgerskab i ét eller eventuelt i flere lande.

41 I tilfælde af samme dobbelte statsborgerskab kan den ret, hvor sagen er anlagt, således ikke se bort fra, at parterne har statsborgerskab i en anden medlemsstat, med den virkning, at personer med dobbelt statsborgerskab bliver behandlet, som om de alene havde statsborgerskab i den medlemsstat, hvor retten er beliggende. Dette ville i virkeligheden betyde, at det ville være udelukket for disse personer i medfør af overgangsreglen om anerkendelse i artikel 64, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003 ved en ret i anerkendelsesmedlemsstaten at påberåbe sig forordningens artikel 3, stk. 1, litra b), med henblik på at statuere kompetence hos en ret i en anden medlemsstat, selv om de har statsborgerskab i denne sidstnævnte stat.

42 Tværtimod bør den nævnte ret i sager omfattet af artikel 64, stk. 4, i tilfælde, hvor ægtefællerne har statsborgerskab både i den medlemsstat, hvori den ret, hvorved sagen er anlagt, er beliggende, og i den samme, anden medlemsstat, tage i betragtning, at sagen i overensstemmelse med forordning nr. 2201/2003, artikel 3, stk. 1, litra b), kan være behørigt anlagt ved retterne i denne anden medlemsstat, fordi parterne har statsborgerskab i denne sidstnævnte stat.

43 Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at når retten i anerkendelsesmedlemsstaten i medfør af artikel 64, stk. 4, i forordning nr. 2201/2003 skal tage stilling til, om den ret i en anden medlemsstat, der har truffet retsafgørelsen, har haft kompetence hertil i medfør af samme forordnings artikel 3, stk. 1, litra b), er denne sidstnævnte bestemmelse til hinder for, at retten i anerkendelsesmedlemsstaten anser ægtefæller, der begge har statsborgerskab både i denne stat og i den stat, hvor retsafgørelsen er truffet, for udelukkende at være statsborgere i anerkendelsesmedlemsstaten. Tværtimod bør denne ret tage i betragtning, at ægtefællerne ligeledes har statsborgerskab i den medlemsstat, hvor retsafgørelsen er truffet, og følgelig, at retterne i denne sidstnævnte stat har kunnet være kompetente til at behandle sagen.

Det andet og det tredje spørgsmål

44 Med det andet og tredje spørgsmål, der behandles under ét, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at man for at fastlægge, hvilken ret der er kompetent til at træffe afgørelse i skilsmissesager mellem personer, der har dobbelt statsborgerskab, udelukkende bør tage statsborgerskabet i det land, hvortil personerne har den tætteste tilknytning, i betragtning — »det mest dominerende« statsborgerskab — således at alene retterne i denne stat er kompetente på grundlag af statsborgerskabet (det andet spørgsmål), eller om man derimod skal tage statsborgerskabet i begge medlemsstater i betragtning, således at retterne i begge medlemsstater kan være kompetente med den virkning, at parterne kan vælge retten i den medlemsstat, de ønsker, som det værneting, for hvilket sagen herefter indbringes (tredje spørgsmål).

45 Både Mesko og den polske regering gør gældende, at det i tilfælde af dobbelt statsborgerskab er nødvendigt at bibeholde kriteriet om det mest dominerende statsborgerskab. I denne henseende har Mesko under henvisning til flere forskellige forhold, herunder navnlig, at hun og Hadidi har boet i Frankrig siden 1980, anført, at det franske statsborgerskab er det mest dominerende. Hun peger på, at en eventuel ligestilling af statsborgerskab i to lande vil medføre et »kapløb til retterne«, idet det på en urimelig måde vil tilskynde én af ægtefællerne til at anlægge sag i én af medlemsstaterne for at undgå, at den anden anlægger sag i den anden medlemsstat. Den polske regering er af den opfattelse, at valget af den kompetente ret ikke bør overlades til parterne, idet en sådan løsning ville indebære en enorm fordel for personer, der har samme dobbelte statsborgerskab, og rent faktisk give dem mulighed for at vælge, hvilken ret der skal være kompetent, mens forordning nr. 2201/2003 ikke giver andre den samme mulighed. Endvidere finder denne regering, at det ville gå ud over både effektiviteten og rimeligheden i retsafgørelserne samt medføre et vist misbrug, såsom i form af »forum shopping«, hvis man fastholdt kompetence for retterne i en medlemsstat, hvor ægtefællerne ikke har boet i lang tid.

46 Heroverfor finder Hadadi, den franske, tjekkiske, tyske, ungarske, slovakiske og finske regering samt Kommissionen, at hver ægtefælle, når disse besidder samme dobbelte statsborgerskab, i medfør af artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003 har ret til

at anlægge skilsmissesag ved retten i den ene eller den anden af de to medlemsstater, hvor han eller hun og den anden ægtefælle har statsborgerskab.

47 I denne henseende må det straks bemærkes, at forordning nr. 2201/2003, som det også fremgår af dennes første betragtning, bidrager til at skabe et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed, hvor der er fri bevægelighed for personer. Med dette formål er der i denne forordnings kapitel II og III fastsat regler om kompetence såvel som om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende opløsning af ægteskab.

48 I denne sammenhæng indeholder artikel 3, stk. 1, litra a) og b), i forordning nr. 2201/2003 flere værnetingsgrundlag, mellem hvilke der ikke er angivet nogen rangorden. Alle de objektive kriterier anført i artikel 3, stk. 1, udgør alternative valgmuligheder. Da forordningens formål er at garantere retssikkerheden, bestemmer artikel 6, at de i artikel 3-5 indeholdte kompetenceregler er eksklusive.

49 Heraf følger, at systemet med kompetencefordeling indført for sager om opløsning af ægteskab ved forordning nr. 2201/2003 ikke har til hensigt at udelukke, at der samtidig er kompetence for flere retter. Tværtimod er den samtidige eksistens af flere kompetente retter, uden at der angives nogen rangorden mellem disse, udtrykkeligt forudsat.

50 Mens kriterierne angivet i artikel 3, stk. 1, litra a), i denne forordning på forskellige måder baserer sig på ægtefællernes sædvanlige opholdssted, er kriteriet anført i artikel 3, stk. 1, litra b), den »nationalitet, begge ægtefæller har, eller, for så vidt angår Det Forenede Kongerige og Irland, hvor begge ægtefæller har »domicil««. Bortset fra de to sidstnævnte medlemsstater er retterne i de medlemsstater, hvor ægtefællerne har statsborgerskab, kompetente til at påkende sager vedrørende opløsning af ægteskab.

51 Under alle omstændigheder er der intet i ordlyden af nævnte artikel 3, stk. 1, litra b), der kan forstås således, at det kun er det »dominerende« statsborgerskab, der bør tages i betragtning ved bestemmelsens anvendelse. Faktisk betyder det forhold, at statsborgerskab er et kompetencekriterium, en prioritering af et utvetydigt tilknytningskriterium, der er let at anvende. Der er ikke foreskrevet andre kriterier vedrørende statsborgerskabet, såsom navnlig dettes dominerende karakter.

52 I øvrigt ville en fortolkning, hvorefter alene det »dominerende« statsborgerskab ville skulle tages i betragtning ved anvendelsen af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003, ikke kunne begrundes i bestemmelsens formål eller den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår.

53 For det første ville en sådan fortolkning således indebære en indskrænkning i parternes mulighed for at vælge den kompetente ret, navnlig efter at have udøvet retten til fri bevægelighed for personer.

54 Særligt ville det forhold, at sædvanligt opholdssted ville udgøre et væsentligt kriterium ved afgørelsen af, om der foreligger et dominerende statsborgerskab, indebære, at kompetencereglerne i artikel 3, stk. 1, litra a) og b), ofte ville overlappe hinanden. I så fald ville det for så vidt angår personer med statsborgerskab i flere lande være nødvendigt at operere med en rangorden mellem de forhold, der begrunder værneting, hvilket netop ikke følger af bestemmelsens ordlyd. Heroverfor står, at et par, der alene har statsborgerskab i ét land, altid ville kunne lægge sag an ved retterne i dette land, også selv om de ikke har haft sædvanligt opholdsted i denne stat i mange år, og der kun er få reelle tilknytningsforhold til denne.

55 For det andet ville det på grund af den meget lidt præcise karakter af begrebet »dominerende statsborgerskab« være nødvendigt at tage en hel række forhold i betragtning, der ikke altid ville føre til et klart resultat. Heraf følger, at nødvendigheden af en undersøgelse af ægtefællernes tilknytning til det land, hvor de har statsborgerskab,

ville besværliggøre vurderingen af, om der er kompetence, hvilket strider mod formålet om at lette anvendelsen af forordning nr. 2201/2003 ved at bruge et enkelt og utvetydigt tilknytningskriterium.

56 Det er korrekt, at retterne i flere medlemsstater kan være kompetente i henhold til artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, når parterne har statsborgerskab i flere lande. Imidlertid vil en konflikt mellem flere værneting, som påpeget af såvel Kommissionen som de franske, ungarske og slovakiske regering, i tilfælde, hvor en sag i medfør af denne bestemmelse er anlagt ved retterne i flere medlemsstater, kunne løses efter reglen i artikel 19, stk. 1, i samme forordning.

57 Endelig må det indrømmes, at eftersom forordning nr. 2201/2003 alene regulerer retternes kompetence, men ikke indeholder regler om lovvalg, kan det, som Mesko har gjort gældende, tilskynde ægtefællerne til hurtigt at anlægge sag ved én af de kompetente retter for at sikre sig fordelene ved den materielle skilsmisselovgivning, der finder anvendelse i kraft af de internationalprivatretlige regler i det land, hvor sagen er anlagt. I modsætning til Meskos opfattelse bevirker dette imidlertid ikke i sig selv, at et sådant sagsanlæg ved en i henhold til samme forordnings artikel 3, stk. 1, litra b), kompetent ret kan anses for at være udtryk for misbrug. Som det fremgår af nærværende doms præmis 49-52, er et sagsanlæg i en medlemsstat, hvor begge ægtefæller har statsborgerskab, selv i tilfælde, hvor der ikke foreligger anden tilknytning til denne stat, ikke i strid med de formål, der forfølges med den nævnte bestemmelse.

58 Under disse omstændigheder skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at når begge ægtefæller har statsborgerskab i de samme to medlemsstater, ville det stride mod artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, hvis kompetencen ved retterne i én af disse medlemsstater blev afvist med den begrundelse, at sagsøgeren ikke har anden tilknytning til denne stat. Tværtimod er retterne i de medlemsstater, hvor ægtefællerne har statsborgerskab, kompetente i medfør af denne bestemmelse, således at disse kan vælge en ret i den medlemsstat, de ønsker, som det værneting, for hvilket sagen herefter indbringes.

Sagens omkostninger

59 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) **Når retten i anerkendelsesmedlemsstaten i medfør af artikel 64, stk. 4, i forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal tage stilling til, om den ret i en anden medlemsstat, der har truffet retsafgørelsen, har haft kompetence hertil i medfør af samme forordnings artikel 3, stk. 1, litra b), er denne sidstnævnte bestemmelse til hinder for, at retten i anerkendelsesmedlemsstaten anser ægtefæller, der begge har statsborgerskab både i denne stat og i den stat, hvor retsafgørelsen er truffet, for udelukkende at være statsborgere i anerkendelsesmedlemsstaten. Tværtimod bør denne ret tage i betragtning, at ægtefællerne ligeledes har statsborgerskab i den medlemsstat, hvor retsafgørelsen er truffet, og følgelig, at retterne i denne sidstnævnte stat har kunnet være kompetente til at behandle sagen.**

2) **Når begge ægtefæller har statsborgerskab i de samme to medlemsstater, ville det stride mod artikel 3, stk. 1, litra b), i forordning nr. 2201/2003, hvis kompetencen ved retterne i én af disse medlemsstater blev afvist med den**

begrundelse, at sagsøgeren ikke har anden tilknytning til denne stat. Tværtimod er retterne i de medlemsstater, hvor ægtefællerne har statsborgerskab, kompetente i medfør af denne bestemmelse, således at disse kan vælge en ret i den medlemsstat, de ønsker, som det værneting, for hvilket sagen herefter indbringes.

Underskrifter